

Kinh Đại Bát-Nhã Ba-La-Mật-Đa
(Trọn bộ 24 tập)

Hán dịch: Tam Tạng Pháp Sư Huyền Trang
Việt dịch: Hòa Thượng Thích Trí Nghiêm
Khảo dịch: Hòa Thượng Thích Thiện Siêu
Sài Gòn 1998

--- o0o ---

Tập 21
QUYÊN THỨ 507
HỘI THỨ BA

Phẩm
KHEN TỊNH
Thứ 11 - 2

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Các thiện nam tử thiện nữ nhân an trụ Đại thừa, nếu không phương tiện khéo léo, đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm khởi tướng Bát-nhã Ba-la-mật-đa, các thiện nam tử, thiện nữ nhân này vì đem hữu sở đắc làm phương tiện, nên nói bỏ xa lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm?

Phật bảo: Thiện Hiện! Hay thay, hay thay! Như vậy, như vậy. Như người đã nói. Các thiện nam tử, thiện nữ nhân kia trước danh trước tướng, vậy nên

**đôi Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm đây nói bỏ xa
lìa.**

**Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bạch
Thế Tôn! Vì sao các thiện nam tử, thiện nữ nhân kia
trước danh trước tướng?**

**Phật bảo: Thiện Hiện! Các thiện nam tử, thiện
nữ nhân kia đôi Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm lấy
danh lấy tướng. Lấy danh tướng rồi, say đắm Bát-
nhã Ba-la-mật-đa mà sanh kiêu mạn, chẳng năng
chứng được thật tướng Bát-nhã. Vậy nên loại kia
đôi Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm nói bỏ xa
lìa!**

**Lại nữa, Thiện Hiện! Các thiện nam tử, thiện
nữ nhân an trụ Đại thừa, nếu có phương tiện khéo
léo đôi Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm chẳng khởi
tướng Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đem vô sở đắc làm
phương tiện, nên đôi Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu
thẳm chẳng lấy danh tướng, chẳng khởi say đắm,
chẳng sanh kiêu mạn, bèn năng chứng được thật
tướng Bát-nhã. Phải biết, loại này đôi Bát-nhã Ba-
la-mật-đa sâu thẳm được chẳng nói bỏ, cũng chẳng
xa lìa.**

**Cụ thọ Thiện Hiện vội thưa Phật rằng: Thế
Tôn! Rất lạ, khéo vì chúng Bồ-tát Ma-ha-tát đôi
Bát-nhã Ba-la-mật-đa khai chỉ phân biệt tướng
trước chẳng trước.**

Khi ấy, Xá-lợi-tử hỏi Thiện Hiện rằng: Vì sao Bồ-tát Ma-ha-tát đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm khởi tướng chấp trước, chẳng chấp trước?

Thiện Hiện đáp rằng: Các thiện nam tử thiện nữ nhân an trụ Đại thừa, nếu không phương tiện khéo léo, khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, đối sắc bảo không, khởi tướng trước không; đối thọ tướng hành thức bảo không, khởi tướng trước không. Như vậy cho đến đối nhất thiết trí bảo không, khởi tướng trước không; đối đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí bảo không, khởi tướng trước không.

Lại nữa, Xá-lợi-tử! Các thiện nam tử thiện nữ nhân an trụ Đại thừa, nếu không phương tiện khéo léo, khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, đối sắc bảo sắc, khởi tướng trước sắc. Nói rộng cho đến đối nhất thiết tướng trí bảo nhất thiết tướng trí, khởi tướng trước nhất thiết tướng trí. Đối pháp quá khứ bảo pháp quá khứ, khởi tướng trước pháp quá khứ. Đối pháp vị lai bảo pháp vị lai, khởi tướng trước pháp vị lai. Đối pháp hiện tại bảo pháp hiện tại, khởi tướng trước pháp hiện tại.

Lại nữa, Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát đem hữu sở đắc mà làm phương tiện, từ sơ phát tâm đối Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến nhất thiết tướng trí

khởi tướng trước hành. Xá-lợi-tử! Các Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, nếu không phương tiện khéo léo, đem hữu sở đắc mà làm phương tiện khởi các thứ tướng trước như thế thấy, gọi là trước tướng.

Lại nữa, Xá-lợi-tử! Trước đã hỏi rằng vì sao Bồ-tát Ma-ha-tát đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm chẳng trước tướng ấy. Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm có phương tiện khéo léo, nên đối sắc chẳng khởi tướng không chẳng không; đối thọ tướng hành thức chẳng khởi tướng không chẳng không. Nói rộng cho đến đối nhất thiết trí chẳng khởi tướng không chẳng không; đối đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí chẳng khởi tướng không chẳng không. Đối pháp quá khứ chẳng khởi tướng không chẳng không. Đối pháp vị lai hiện tại chẳng khởi tướng không chẳng không.

Lại nữa, Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm có phương tiện khéo léo, nên chẳng khởi nghĩ này: Ta năng hành thí, đây sở hành thí, như vậy hành thí. Ta năng trì giới, đây sở trì giới, như vậy trì giới. Ta năng tu nhẫn, đây sở tu nhẫn, như vậy tu nhẫn. Ta năng tinh tiến, đây sở tinh tiến, như vậy tinh tiến. Ta năng tu định, đây sở tu định, như vậy tu định. Ta năng tu huệ, đây sở tu huệ, như vậy tu huệ. Ta

năng trồng phước, đây sở trồng phước, như vậy trồng phước. Ta năng vào Bồ-tát Chánh tánh ly sanh. Ta năng nghiêm tịnh cõi Phật. Ta năng thành thực hữu tình. Ta năng chứng được Nhất thiết trí trí.

Xá-lợi-tử! Bồ-tát Ma-ha-tát này khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm vì có phương tiện khéo léo, nên không tất cả phân biệt như thế thấy. Do vì thông suốt nội không cho đến vô tánh tự tánh không vậy. Xá-lợi-tử! Đây gọi Bồ-tát Ma-ha-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm tướng chẳng chấp trước.

Khi ấy, Thiên Đế Thích hỏi Thiện Hiện rằng: Các thiện nam tử, thiện nữ nhân an trụ Đại thừa khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, làm sao biết kia khởi tướng chấp trước?

Thiện Hiện đáp rằng: Các thiện nam tử, thiện nữ nhân an trụ Đại thừa, khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm nếu không phương tiện khéo léo, có hữu sở đắc làm phương tiện, khởi tướng tự tâm, khởi tướng bố thí, nói rộng cho đến khởi tướng Nhất thiết trí trí, khởi tướng chư Phật, khởi tướng ở chỗ Phật trồng căn lành, khởi những tướng đã trồng căn lành nhóm hợp cân lường, cùng các hữu tình bình đẳng chung có hồi hướng Vô thượng

Chánh Đẳng Giác như thế thấy. Kiền Thi Ca! Do đây mới biết các thiện nam tử thiện nữ nhân an trụ Đại thừa, khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm đã khởi tướng chấp trước.

Kiền Thi Ca! Các thiện nam tử, thiện nữ nhân này bởi trước tướng nên chẳng thể tu hành vô trước Bát-nhã Ba-la-mật-đa, hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Chẳng phải bản tánh sắc có thể hồi hướng, nói rộng cho đến chẳng phải bản tánh nhất thiết tướng trí có thể hồi hướng vậy.

Lại nữa, Kiền Thi Ca! Nếu các Bồ-tát Ma-ha-tát muốn đối Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, chỉ hiện khuyên dẫn, khen gắng vui mừng những hữu tình khác, nên quán thật tánh các pháp bình đẳng, tùy đây tác ý chỉ hiện khuyên dẫn khen gắng vui mừng các hữu tình khác. Nghĩa là khởi lời này: Các thiện nam tử! Khi hành bố thí chẳng nên phân biệt ta năng hành thí. Nói rộng cho đến khi hành nhất thiết tướng trí chẳng nên phân biệt ta năng hành nhất thiết tướng trí. Khi tu Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chẳng nên phân biệt ta năng tu chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Kiền Thi Ca! Các Bồ-tát Ma-ha-tát muốn đối Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chỉ hiện khuyên dẫn

khen gắng vui mừng các hữu tình khác nên khởi chỉ hiện khuyên dẫn khen gắng vui mừng các hữu tình khác như thế. Nếu năng được như thế, đối mình không tổn, cũng chẳng tổn người, như các Đức Như Lai đã bằng lòng hứa cho chỉ hiện khuyên dẫn khen gắng vui mừng các hữu tình vậy.

Kiều Thi Ca! Các thiện nam tử thiện nữ nhân an trụ Đại thừa, nếu năng như thế chỉ hiện khuyên dẫn khen gắng vui mừng các hữu tình tới Bồ-tát thừa, bèn năng xa lìa tất cả chấp trước.

Bấy giờ, Thế Tôn khen Thiện Hiện rằng: Hay thay, hay thay. Người nay khéo hay vì các Bồ-tát thuyết tướng chấp trước. Lại còn có thừa những chấp trước nhỏ nhiệm khác, sẽ vì người thuyết, người nên lắng nghe, suy nghĩ rất khéo. Thiện Hiện thưa: Dạ xin thuyết cho, chúng tôi muốn nghe.

Phật bảo: Thiện Hiện! Các thiện nam tử thấy an trụ Đại thừa muốn tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, nếu đối Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác nhớ nghĩ lấy tướng đều là chấp trước. Hoặc đối chư Phật Thế Tôn ba đời, từ sơ phát tâm cho đến pháp trụ, có bao căn lành nhớ nghĩ lấy tướng tùy hỷ hồi hướng Vô thượng Bồ-đề, đều là chấp trước. Hoặc đối sở tu pháp lành của các đệ tử Như Lai nhớ nghĩ lấy tướng tùy hỷ hồi hướng Vô thượng Bồ-đề, đều

là chấp trước. Sở dĩ vì sao? Vì công đức căn lành các Như Lai và các đệ tử chẳng nên nhớ nghĩ lấy tướng phân biệt, vì các kẻ lấy tướng đều hư dối vậy.

Bấy giờ, Thiện Hiện bèn thưa Phật rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế rất là sâu thẳm? Phật nói: Như vậy, vì tất cả pháp bản tánh là vậy.

Thiện Hiện lại thưa: Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế đều nên lễ kính? Phật nói: Như vậy, vì công đức nhiều vậy. Nhưng Bát-nhã Ba-la-mật-đa đây không tạo không tác, không kẻ năng chứng.

Thiện Hiện lại thưa: Tất cả pháp tánh chẳng thể chứng giác? Phật nói: Như vậy, vì tất cả pháp một tánh chẳng hai. Thiện Hiện phải biết: Các pháp một tánh tức là vô tánh. Các pháp vô tánh tức là một tánh. Các pháp một tánh vô tánh như thế vốn là thật tánh. Vốn thật tánh đây vô tạo vô tác. Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng như thật biết được một tánh, vô tánh, vô tạo vô tác, tức năng xa lìa được tất cả chấp trước.

Thiện Hiện lại thưa: Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế khó thể rõ giác? Phật nói: Như vậy, vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm không kẻ thấy nghe giác biết vậy.

Thiện Hiện lại thưa: Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế chẳng thể nghĩ bàn? Phật nói: Như vậy, vì Bát-

nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm chẳng thể đem tâm lấy, vì lìa tâm tướng vậy. Chẳng thể đem sắc lấy, vì lìa sắc tướng vậy. Nói rộng cho đến chẳng thể đem nhất thiết tướng trí lấy, vì lìa tướng nhất thiết tướng trí vậy. Chẳng thể đem tất cả pháp lấy, vì lìa tướng tất cả pháp vậy.

Thiện Hiện lại thưa: Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thể không bị tạo tác? Phật nói: Như vậy, vì các tác giả bất khả đắc vậy. Thiện Hiện phải biết: Sắc bất khả đắc nên tác giả bất khả đắc, thọ tướng hành thức bất khả đắc nên tác giả bất khả đắc. Nói rộng cho đến nhất thiết tướng trí bất khả đắc nên tác giả bất khả đắc, tất cả pháp bất khả đắc nên tác giả bất khả đắc. Bởi các tác giả và pháp sắc thấy bất khả đắc nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm không tạo không tác.

Bấy giờ, Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bồ-tát Ma-ha-tát làm sao hành được Bát-nhã Ba-la-mật-đa? Phật bảo: Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng hành nơi sắc là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, chẳng hành thọ tướng hành thức là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nói rộng cho đến chẳng hành nhất thiết trí là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa; chẳng hành đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng hành sắc hoặc thường hoặc vô thường, hoặc vui hoặc khổ, hoặc ngã hoặc vô ngã, hoặc tịnh hoặc bất tịnh, hoặc xa lìa hoặc chẳng xa lìa, hoặc vắng lặng hoặc chẳng vắng lặng là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nói rộng cho đến chẳng hành nhất thiết tướng trí hoặc thường hoặc vô thường, hoặc vui hoặc khổ, hoặc ngã hoặc vô ngã, hoặc tịnh hoặc bất tịnh, hoặc xa lìa hoặc chẳng xa lìa, hoặc vắng lặng hoặc chẳng vắng lặng là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Vì có sao? Vì sắc cho đến nhất thiết tướng trí hãy vô sở hữu, huống có thường vô thường cho đến vắng lặng chẳng vắng lặng.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng hành sắc viên mãn là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Chẳng hành sắc chẳng viên mãn là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nói rộng cho đến chẳng hành nhất thiết tướng trí viên mãn là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Chẳng hành nhất thiết tướng trí chẳng viên mãn là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Vì có sao? Hoặc sắc viên mãn và chẳng viên mãn đều chẳng gọi sắc, cũng chẳng hành như thế là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nói rộng cho đến hoặc nhất thiết tướng trí viên mãn và chẳng viên mãn đều chẳng gọi nhất thiết tướng trí, cũng chẳng hành như thế là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Cụ thọ Thiện Hiện bèn thưa Phật rằng: Rất lạ, Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác khéo vì Bồ-tát tuyên nói nhiều các tướng trước chẳng trước. Phật bảo: Thiện Hiện!

Như vậy, như vậy. Tất cả Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác khéo vì Bồ-tát tuyên nói nhiều các tướng trước chẳng trước, khiến học Bát-nhã Ba-la-mật-đa mau đến rốt ráo.

Lại nữa, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, nếu chẳng hành tướng sắc trước chẳng trước là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, chẳng hành tướng thọ tướng hành thức trước chẳng trước là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nói rộng cho đến nếu chẳng hành tướng tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát trước chẳng trước là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Chẳng hành tướng chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề trước chẳng trước là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Bấy giờ, Thiện Hiện liền thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Rất lạ! Pháp tánh sâu thẳm cực là hiếm có, hoặc nói chẳng nói đều không thêm bớt? Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Pháp tánh sâu thẳm cực là hiếm có, hoặc nói chẳng nói đều không thêm bớt. Ví như hư không, giả sử chư Phật hết một đời sống hoặc khen hoặc chê, mà hư không kia

không thêm không bớt. Pháp tánh sâu thẳm cũng lại như vậy, hoặc nói chẳng nói đều không thêm bớt. Lại như huyễn sĩ, với khi khen chê không mừng không buồn, chẳng thêm chẳng bớt. Pháp tánh sâu thẳm cũng lại như vậy, hoặc nói chẳng nói vẫn như không khác.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Các Bồ-tát Ma-ha-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là việc rất khó. Nghĩa là Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm hoặc tu chẳng tu không thêm không bớt, không buồn không mừng, không mặt không trái, mà siêng tu học Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm cho đến Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề thường không quay lui. Sở dĩ vì sao? Vì các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa như tu hư không, trọn vô sở hữu. Như trong hư không, không sắc khá rõ, cũng không thọ tướng hành thức khá rõ. Nói rộng cho đến không tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát khá rõ, cũng không chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề khá rõ. Sở tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa cũng lại như vậy. Nghĩa là trong pháp sâu thẳm Bát-nhã Ba-la-mật-đa đây không sắc khá được. Nói rộng cho đến không chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề khá được. Trong đây tuy không các pháp khá được, mà các Bồ-tát Ma-ha-tát năng siêng tinh tiến tu học Bát-nhã Ba-la-mật-đa cho đến Vô thượng Chánh

đẳng Bồ-đề thường không quay lui. Vậy nên tôi nói các Bồ-tát Ma-ha-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là việc rất khó.

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Các Bồ-tát Ma-ha-tát năng mặc áo giáp đại công đức như thế, hữu tình chúng tôi đều nên kính lễ. Bạch Thế Tôn! Nếu các Bồ-tát Ma-ha-tát vì các hữu tình thành thực giải thoát mặc giáp đại công đức siêng tinh tiến ấy, như vì hư không thành thực giải thoát mặc giáp công đức phát siêng tinh tiến. Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát vì tất cả pháp mặc giáp công đức siêng tinh tiến ấy, như vì hư không mặc giáp công đức phát siêng tinh tiến. Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát vì vớt hữu tình ra khỏi sanh tử mặc giáp công đức siêng tinh tiến ấy, như vì bùng hư không đem để chỗ cao hơn mặc giáp công đức phát siêng tinh tiến.

Bạch Thế Tôn! Các Bồ-tát Ma-ha-tát được đại Tinh tiến Ba-la-mật-đa, vì các loại hữu tình như hư không được đại lợi vui phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Bạch Thế Tôn! Các Bồ-tát Ma-ha-tát được thần lực bất tư nghì vô đẳng, vì các pháp tánh hải như hư không mặc giáp công đức phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Bạch Thế Tôn! Các Bồ-tát Ma-ha-tát rất cực mạnh mẽ, vì chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề như hư không mặc giáp công đức phát siêng tinh tiến.

Bạch Thế Tôn! Các Bồ-tát Ma-ha-tát vì các loại hữu tình như hư không siêng tu khổ hạnh, muốn chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề rất là hiếm có. Sở dĩ vì sao? Giả sử trong thế giới Tam thiên đại thiên đầy Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác như rừng tre mè lau mía thấy trụ đời một kiếp hoặc một kiếp hơn, vì các hữu tình thường thuyết Chánh pháp, đều độ vô lượng vô số hữu tình khiến vào Niết-bàn an vui rốt ráo, mà cõi hữu tình chẳng thêm chẳng bớt. Sở dĩ vì sao? Vì các hữu tình đều vô sở hữu, tánh xa lìa vậy.

Bạch Thế Tôn! Giả sử trong tất cả thế giới mười phương đầy Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác như rừng tre mè lau mía thấy trụ đời một kiếp hoặc một kiếp hơn, vì các hữu tình thường thuyết Chánh pháp, đều độ vô lượng vô số hữu tình khiến vào Niết-bàn an vui rốt ráo, mà cõi hữu tình chẳng thêm chẳng bớt. Sở dĩ vì sao? Vì các loại hữu tình đều vô sở hữu, tánh xa lìa vậy. Bạch Thế Tôn! Do nhân duyên đây tôi tác thuyết này: Các Bồ-tát Ma-ha-tát vì các loại hữu tình như hư không siêng tu khổ

hạnh, muốn chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề rất là hiếm có.

Bấy giờ, trong chúng có một Bí-sô khởi nghĩ lên rằng: Ta nên kính lễ Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm. Trong đây mặc dù không các pháp sanh diệt, mà có nhóm giới, nhóm định, nhóm huệ, nhóm giải thoát, nhóm giải thoát trí kiến khá thi thiết được. Cũng có quả Dự lưu, Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, Độc giác Bồ-đề, tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát, chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề khá thi thiết được. Cũng có Phật bảo, Pháp bảo, Tăng bảo quay xe diệu pháp độ chúng hữu tình khá thi thiết được. Phật biết Bí-sô nghĩ bèn bảo kia rằng: Như vậy, như vậy. Như người đã nghĩ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm mầu nhiệm khó lường, trong ấy mặc dù không có các pháp khá được, mà cũng chẳng không.

Khi ấy, Thiên Đế Thích hỏi Thiện Hiện rằng: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát muốn học Bát-nhã Ba-la-mật-đa phải làm sao học? Thiện Hiện đáp rằng: Phải như hư không tinh siêng tu học.

Khi ấy, Thiên Đế Thích thưa Phật rằng: Nếu các thiện nam tử, thiện nữ nhân đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm chăm lòng lóng nghe, thọ trì đọc tụng, tinh siêng tu học, suy nghĩ đúng lý, thơ tả giải nói khiến rộng lưu khắp, tôi phải thế nào vì làm thủ

hộ? Cụ thọ Thiện Hiện bảo Đế Thích rằng: Người thấy có pháp khá thủ hộ chẳng? Thiên Đế Thích nói: Thưa Đại đức! Chẳng có. Tôi chẳng thấy pháp nào là khá thủ hộ. Thiện Hiện bảo rằng: Nếu các thiện nam tử, thiện nữ nhân như Phật đã dạy trụ Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm tức là thủ hộ. Nếu các thiện nam tử, thiện nữ nhân trụ Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thường chẳng xa lìa. Phải biết tất cả người phi người thấy rình tìm chỗ dở muốn làm tổn hại, quyết chẳng thể được.

Kiều Thi Ca! Nếu muốn thủ hộ các Bồ-tát trụ Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm ấy, chẳng khác có người phát siêng tinh tấn thủ hộ hư không. Nếu muốn thủ hộ các Bồ-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm ấy luống uổng nhọc nhằn trọn không ích gì.

Kiều Thi Ca! Nơi ý hiểu sao? Có ai năng thủ hộ huyễn, mộng, vang, tượng, bóng sáng, ánh nắng và thành tâm hương, việc biến hóa chẳng? Thiên Đế Thích nói: Thưa Đại đức! Chẳng có. Thiện Hiện nói: Kiều Thi Ca! Nếu muốn thủ hộ các Bồ-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm ấy cũng lại như thế, luống uổng nhọc nhằn trọn không ích gì.

Kiều Thi Ca! Nơi ý hiểu sao? Có ai năng thủ hộ Như Lai và việc Phật hóa ra chẳng? Thiên Đế Thích

nói: Thừa Đại đức! Chẳng có. Thiện Hiện nói: Kiêu Thi Ca! Nếu muốn thủ hộ các Bồ-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm ấy cũng lại như thế, luống uổng nhọc nhằn trọn không ích gì.

Kiêu Thi Ca! Nơi ý hiểu sao? Có ai năng thủ hộ chơn như, pháp giới, nói rộng cho đến hư không giới, bất tư nghì giới chẳng? Thiên Đế Thích nói: Thừa Đại đức! Chẳng có. Thiện Hiện nói: Kiêu Thi Ca! Nếu muốn thủ hộ các Bồ-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm ấy cũng lại như thế, luống uổng nhọc nhằn trọn không ích gì.

Khi ấy, Thiên Đế Thích hỏi Thiện Hiện rằng: Vì sao Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, tuy rõ biết các pháp như huyễn, như mộng, như vang, như tượng, như bóng sáng, như ánh nắng, như thành tầm hương, như việc biến hóa mà Bồ-tát Ma-ha-tát này chẳng chấp huyễn đây, nói rộng cho đến việc biến hóa đây; chẳng chấp do huyễn, nói rộng cho đến do việc biến hóa, chẳng chấp thuộc huyễn nói rộng cho đến thuộc việc biến hóa, chẳng chấp nương huyễn nói rộng cho đến nương việc biến hóa? Thiện Hiện đáp rằng: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm chẳng chấp sắc đây, nói rộng cho đến nhất thiết tướng trí. Chẳng chấp do sắc, nói rộng cho đến nhất thiết tướng trí. Chẳng chấp thuộc sắc, nói rộng

cho đến nhất thiết tướng trí. Chẳng chấp nương sắc, nói rộng cho đến nhất thiết tướng trí. Bồ-tát Ma-ha-tát này khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, tuy rõ biết các pháp như huyền cho đến như việc biến hóa, mà năng chẳng chấp huyền đây cho đến việc biến hóa đây. Cũng lại chẳng chấp do huyền cho đến do việc biến hóa. Cũng lại chẳng chấp thuộc huyền cho đến thuộc việc biến hóa. Cũng lại chẳng chấp nương huyền cho đến nương việc biến hóa. Cho đến chẳng chấp tướng đây, do tướng, thuộc tướng, nương tướng.

Bấy giờ, vì sức oai thần Thế Tôn nên khiến thế giới Tam thiên đại thiên đây, tất cả trời Bốn đại vương chúng cho đến trời Sắc cứu cánh, đều cầm hương bột chiên-đàn trên trời xa rải lên Thế Tôn, đi đến chỗ Phật, đánh lễ chân Phật, lui đứng một mặt. Khi ấy các chư thiên thấy nhờ Phật thần lực nên đối mười phương mặt đều thấy ngàn Phật tuyên nói phẩm nghĩa danh tự Bát-nhã Ba-la-mật-đa đều đồng với đây. Đứng đầu chúng Bí-sô thỉnh thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa đều tên Thiện Hiện. Đứng đầu chúng chư thiên nạn hỏi Bát-nhã Ba-la-mật-đa đều tên Đế Thích.

Bấy giờ, Thế Tôn bảo Thiện Hiện rằng: Khi Từ Thị Bồ-tát sẽ chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề cũng ở chỗ đây tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Chư Phật đời sau trong thời Hiền kiếp cũng ở chỗ đây tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Cụ thọ Thiện Hiện liền thưa Phật rằng: Khi Từ Thị Bồ-tát sẽ chứng Vô thượng Chánh Đẳng Giác, sẽ lấy các hành tướng trạng pháp nào tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa?

Phật bảo: Thiện Hiện! Khi Từ Thị Bồ-tát sẽ chứng Vô thượng Chánh Đẳng Giác, sẽ lấy sắc thọ tướng hành thức chẳng thường chẳng vô thường, chẳng vui chẳng khổ, chẳng ngã chẳng vô ngã, chẳng tịnh chẳng bất tịnh, chẳng xa lìa chẳng chẳng xa lìa, chẳng vắng lặng chẳng chẳng vắng lặng, chẳng buộc chẳng mở, chẳng có chẳng không, chẳng quá khứ chẳng vị lai chẳng hiện tại, tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nói rộng cho đến sẽ lấy nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí chẳng thường chẳng vô thường, chẳng vui chẳng khổ, chẳng ngã chẳng vô ngã, chẳng tịnh chẳng bất tịnh, chẳng xa lìa chẳng chẳng xa lìa, chẳng vắng lặng chẳng chẳng vắng lặng, chẳng buộc chẳng mở, chẳng có chẳng không, chẳng quá khứ chẳng vị lai chẳng hiện tại tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Khi Từ Thị Bồ-tát sẽ được Vô thượng Chánh Đẳng Giác chứng những pháp nào, thuyết những pháp nào?

Phật bảo: Thiện Hiện! Khi Từ Thị Bồ-tát sẽ được Vô thượng Chánh đẳng giác, chứng sắc tịnh rất ráo, thuyết sắc tịnh rất ráo. Nói rộng cho đến chứng nhất thiết tướng trí tịnh rất ráo, thuyết nhất thiết tướng trí tịnh rất ráo.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm vì sao thanh tịnh? Phật bảo: Thiện Hiện! Sắc thanh tịnh nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh. Nói rộng cho đến nhất thiết tướng trí thanh tịnh nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh.

Cụ thọ Thiện Hiện liền thưa Phật rằng: Vì sao sắc thanh tịnh nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh, nói rộng cho đến vì sao nhất thiết tướng trí thanh tịnh nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh? Phật bảo: Thiện Hiện! Sắc không sanh không diệt, không nhiễm không tịnh nên thanh tịnh. Sắc thanh tịnh nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh. Nói rộng cho đến nhất thiết tướng trí không sanh không diệt, không nhiễm không tịnh nên thanh tịnh. Nhất thiết tướng trí thanh tịnh nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh.

Lại nữa, Thiện Hiện! Hư không thanh tịnh nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa thanh tịnh.

Cụ thọ Thiện Hiện liền thưa Phật rằng: Vì sao hư không thanh tịnh nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh? Phật bảo: Thiện Hiện! Hư không không sanh không diệt, không nhiễm không tịnh nên thanh tịnh. Hư không thanh tịnh nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh.

Lại nữa, Thiện Hiện! Sắc không nhiễm dơ nên Bát nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh. Nói rộng cho đến nhất thiết tướng trí không nhiễm dơ nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh.

Bạch Thế Tôn! Vì sao sắc không nhiễm dơ nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh, nói rộng cho đến nhất thiết tướng trí không nhiễm dơ nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh? Thiện Hiện! Sắc chẳng thể lấy nên không nhiễm dơ. Sắc không nhiễm dơ nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh. Nói rộng cho đến nhất thiết tướng trí chẳng thể lấy nên không nhiễm dơ. Nhất thiết tướng trí không nhiễm dơ nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh.

Lại nữa, Thiện Hiện! Hư không không nhiễm dơ nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh. Bạch Thế Tôn! Vì sao hư không không nhiễm dơ nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh? Thiện Hiện! Hư không chẳng thể lấy nên không

nhiễm dơ. Hư không không nhiễm dơ nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh.

Lại nữa, Thiện Hiện! Hư không chỉ giả nói, nên Bát nhã Ba-la-mật-đa thanh tịnh. Bạch Thế Tôn! Vì sao hư không chỉ giả nói nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh? Thiện Hiện! Như nhân hư không hai tiếng vang hiện ra, chỉ có giả nói. Chỉ giả nói nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh.

Lại nữa, Thiện Hiện! Hư không chẳng thể nói nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh. Bạch Thế Tôn! Vì sao hư không chẳng thể nói nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh? Thiện Hiện! Hư không việc không nói được nên chẳng thể nói. Chẳng thể nói nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh.

Lại nữa, Thiện Hiện! Hư không chẳng thể đắc nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh. Bạch Thế Tôn! Vì sao hư không chẳng thể đắc nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh? Thiện Hiện! Hư không việc không đắc được nên chẳng thể đắc. Chẳng thể đắc nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh.

Lại nữa, Thiện Hiện! Tất cả pháp không sanh không diệt, không nhiễm không tịnh nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa thanh tịnh. Bạch Thế Tôn! Vì sao tất

cả pháp không sanh không diệt, không nhiễm không tịnh nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh? Thiện Hiện! Vì tất cả pháp tịnh rất ráo nên không sanh không diệt, không nhiễm không tịnh. Vì không sanh diệt, nhiễm tịnh nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thanh tịnh.

HỘI THỨ BA

Phẩm
KHEN ĐỨC
Thứ 12

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Nếu các thiện nam tử, thiện nữ nhân năng đối kinh điển Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm chăm lòng lóng nghe, thọ trì đọc tụng, tinh siêng tu học, suy nghĩ đúng lý, thơ tả giải nói khiến rộng lưu khắp. Các thiện nam tử, thiện nữ nhân này các căn không bệnh, thân thể đầy đủ, chẳng bị suy già, cũng chẳng chết ngang, thường được vô lượng trăm ngàn thiên thần vây quanh cung kính theo dõi giữ hộ. Các thiện nam tử, thiện nữ nhân này với tháng đen trắng, mỗi ngày thứ tám, thứ mười bốn, thứ mười lăm, đọc tụng tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm. Bấy giờ trời Bốn đại vương chúng cho đến trời Sắc cứu cánh đều đến nhóm hội chỗ Pháp sư này nghe thọ pháp nghĩa Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm. Các thiện nam tử thiện nữ nhân này do nhân duyên đây, bèn được công đức hiếm có vô lượng vô số vô biên chẳng thể nghĩ bàn được.

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người đã nói. Sở dĩ vì sao? Vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa

sâu thẳm là kho tàng đại bảo. Do kho tàng đại bảo Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm nên vô lượng vô số vô biên hữu tình giải thoát địa ngục, bàng sanh, quỷ thú và các khổ nghèo bệnh trong người trời thấy. Cũng năng thí cho vô lượng vô số vô biên hữu tình đại tộc Sát-đế-lợi cho đến đại tộc Cư sĩ giàu sang an vui. Cũng năng thí cho vô lượng vô số vô biên hữu tình trời Bốn đại vương chúng cho đến trời Phi tướng phi phi tướng xứ giàu sang an vui. Cũng năng thí cho vô lượng vô số vô biên hữu tình quả Dự lưu, Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, Độc giác Bồ-đề, Vô thượng Bồ-đề an vui tự tại. Vì có sao? Vì trong Đại bảo tạng Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm rộng nói khai thị mười thiện nghiệp đạo, bốn tinh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định, như vậy cho đến nhất thiết tướng trí. Vô lượng vô số vô biên hữu tình tu học với trong, được đại tộc Sát-đế-lợi cho đến đại tộc Cư sĩ, hoặc sanh trời Bốn đại vương chúng cho đến trời Phi tướng phi phi tướng xứ, hoặc được quả Dự lưu cho đến Độc giác Bồ-đề, hoặc vào Bồ-tát Chánh tánh ly sanh tu các bậc Bồ-tát Ma-ha-tát chúng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Do nhân duyên đây, Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm danh Đại bảo tạng, vì công đức báu quý thể gian, xuất thể gian không thứ nào chẳng nương đây mà hiện ra vậy.

Thiện Hiện phải biết: Trong Đại bảo tạng Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm chẳng nói chút pháp có sanh có diệt, có nhiễm có tịnh, có lấy có bỏ. Sở dĩ vì sao? Trong đây không pháp khá sanh khá diệt, khá nhiễm khá tịnh, khá lấy khá bỏ.

Thiện Hiện phải biết: Trong Đại bảo tạng Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm chẳng nói có pháp là thiện là phi thiện, là hữu lậu là vô lậu, là hữu tội là vô tội, là tạp nhiễm là thanh tịnh, là thế gian là xuất thế gian, là hữu vi là vô vi. Do nhân duyên đây, Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm danh Vô sở đắc Đại pháp bảo tạng.

Thiện Hiện phải biết: Trong Đại bảo tạng Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm chẳng nói chút pháp là năng nhiễm dơ và năng thanh tịnh. Vì có sao? Vì trong đây không pháp khá nhiễm tịnh vậy. Do nhân duyên đây, Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm danh Vô nhiễm tịnh Đại pháp bảo tạng.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm không tưởng như thế, phân biệt như thế, hữu đắc như thế, hý luận như thế rằng ta năng tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm. Bồ-tát Ma-ha-tát này như thật tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, cũng năng gần gũi vâng thờ chư Phật. Từ một cõi Phật đến một

cõi Phật cúng dường cung kính, tôn trọng ngợi khen chư Phật Thế Tôn, dạo các nước Phật khéo lấy tướng kia thành thực hữu tình, nghiêm tịnh cõi Phật, tu các hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Lại nữa, Thiện Hiện! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thăm dò tất cả pháp chẳng mặt chẳng trái, chẳng dẫn chẳng khiến, chẳng lấy chẳng bỏ, chẳng sanh chẳng diệt, chẳng dơ chẳng sạch, chẳng thêm chẳng bớt. Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thăm chẳng quá khứ, chẳng vị lai, chẳng hiện tại, chẳng vượt cõi Dục chẳng ở cõi Dục, chẳng vượt cõi Sắc chẳng ở cõi Sắc, chẳng vượt cõi Vô sắc chẳng ở cõi Vô sắc. Đối Bồ thí Ba-la-mật-đa chẳng cho chẳng bỏ, nói rộng cho đến đối nhất thiết tướng trí chẳng cho chẳng bỏ. Đối quả Dự lưu chẳng cho chẳng bỏ, nói rộng cho đến đối Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chẳng cho chẳng bỏ. Chẳng cho các Thánh pháp, chẳng bỏ dị sanh pháp; chẳng cho pháp chư Phật, chẳng bỏ pháp Nhị thừa; chẳng cho vô vi giới, chẳng bỏ hữu vi giới. Sở dĩ vì sao? Vì Như Lai ra đời hoặc chẳng ra đời, các pháp như thế thường không biến đổi, an trụ pháp giới tất cả Như Lai hiện giác hiện quán. Đã tự hiện giác tự hiện quán rồi, vì các hữu tình tuyên nói khai chỉ, phân biệt rõ ràng khiến đồng ngộ vào, lia các vọng tưởng phân biệt điên đảo.

Bảy giờ, vô lượng trăm ngàn thiên tử trụ giữa hư không vui mừng nhảy nhót, đều cầm hoa sen xanh, hoa sen trắng, hoa sen đỏ, hoa sen vàng, hương hoa màu nhiệm và các hương bột mà rải lên Phật, vui mừng an ủi lẫn nhau đồng thanh xưng rằng: “Chúng tôi ngày nay ở châu Thiệm bộ thấy Phật quay xe diệu pháp lần thứ hai”. Vô lượng thiên tử trăm ngàn trong đây đều đồng chứng được Vô sanh pháp nhẫn.

Bảy giờ, Thế Tôn bảo Thiện Hiện rằng: Xe pháp như thế chẳng phải quay thứ nhất, cũng chẳng phải quay thứ hai. Sở dĩ vì sao? Vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm đối tất cả pháp chẳng vì quay tới, chẳng vì hoàn lại nên xuất hiện thế gian, nhằm màu vô tánh tự tánh không vậy.

Cụ thọ Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Vì sao vô tánh tự tánh không, nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm đối tất cả pháp chẳng vì quay tới, chẳng vì hoàn lui nên xuất hiện thế gian?

Phật bảo: Thiện Hiện! Vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa, tự tánh Bát-nhã sâu thẳm cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa không vậy. Nói rộng cho đến vì nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí; tự tánh nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí không vậy. Vì quả

Dự lưu, tự tánh quả Dự lưu không vậy. Nói rộng cho đến vì chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, tự tánh chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề không vậy.

Thiện Hiện phải biết: Vì vô tánh tự tánh các pháp như thế thấy không, nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm đối tất cả pháp chẳng vì quay tới, chẳng vì hoàn lui nên xuất hiện thế gian.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là Đại Ba-la-mật-đa, vì đạt biết tất cả pháp tự tánh không, nên mặc dù đạt biết các pháp tự tánh đều không mà các Bồ-tát Ma-ha-tát vẫn nương Bát-nhã Ba-la-mật-đa đây chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, chuyển xe diệu pháp độ chúng hữu tình. Tuy chứng Bồ-đề mà không sở chứng, vì pháp chứng chẳng chứng bất khả đắc vậy. Mặc dù chuyển xe pháp mà không sở chuyển, vì pháp chuyển pháp hoàn bất khả đắc vậy. Mặc dù độ hữu tình mà không sở độ, vì pháp thấy chẳng thấy bất khả đắc vậy.

Bạch Thế Tôn! Đối việc chuyển xe pháp trong đại Bát-nhã Ba-la-mật-đa đây trọn bất khả đắc, vì tất cả pháp hẵn chẳng sanh vậy, vì năng chuyển sở chuyển bất khả đắc vậy. Sở dĩ vì sao? Chẳng phải trong pháp không, vô tướng, vô nguyện khá có pháp

năng chuyển và năng hoàn, vì tánh pháp chuyển hoàn bất khả đắc vậy.

Bạch Thế Tôn! Đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, nếu năng tuyên nói khai chỉ, phân biệt rõ ràng, khiến dễ ngộ vào như thế, đây gọi khen tịnh tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Trong đây trọn không kể thuyết, kể thọ, pháp đã thuyết thọ. Đã không kể thuyết, kể thọ và pháp, các kể năng chứng cũng bất khả đắc. Vì không kể chứng, nên cũng không có kể năng được Niết-bàn. Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm trong khéo thuyết pháp cũng không phước điền, vì tánh thí, thọ, vật thí đều không vậy. Không có phước điền, nên phước tánh cũng không, nêu chỉ ra danh ngôn đều bất khả đắc. Vậy nên gọi Đại Ba-la-mật-đa.

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là vô biên Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, như thái hư không không ngăn mé vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là bình đẳng Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì tất cả pháp tánh bình đẳng vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là xa lìa Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì rốt ráo không vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là khó khuất phục Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì tất cả pháp bất khả đắc vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là không dấu chân Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì tất cả pháp không danh thể vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là hư không Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì thở vào thở ra bất khả đắc vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là chẳng thể nói Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì trong đây không tầm cũng không tứ vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là vô danh Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì thọ tướng hành thức bất khả đắc vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là vô chuyển Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì tất cả pháp không đi đến vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là chẳng thể dẫn Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì tất cả pháp chẳng thể lấy vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là tận Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì tất cả pháp rốt ráo tận vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là vô sanh diệt Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì tất cả pháp không diệt sanh vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là vô tác Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì các tác giả bất khả đắc vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là vô tri Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì các tri giả bất khả đắc vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là không dời động Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì kẻ tử sanh bất khả đắc vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là không điều phục Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì tất cả pháp tánh khác điều phục bất khả đắc vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là như mộng, như vang, như tượng, như huyễn, như bóng sáng, như ánh nắng, như thành tầm hương, như việc biến hóa Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì tất cả pháp như mộng đã thấy, nói rộng cho đến như việc biến hóa bất khả đắc vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là không dơ sạch Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì nhân dơ sạch bất khả đắc vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là không bôi dơ Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì pháp chỗ nương kia bất khả đắc vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là không hý luận Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, các việc hý luận dứt trừ hẳn vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là không khinh chấp Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì phá hoại tất cả việc khinh chấp vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là không động chuyển Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, trụ pháp giới vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là lìa nhiễm đấm Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, giác tất cả pháp chẳng hư dối vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là không đẳng khởi Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì đối tất cả pháp không phân biệt vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là vắng lặng Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì đối các pháp tướng vô sở đắc vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là không tham sân si Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì dứt trừ tất cả việc ba độc vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là không phiền não Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì lìa phân biệt vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là lìa hữu tình Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì đạt biết hữu tình vô sở hữu vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là không đoạn hoại Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, đây năng đẳng khởi tất cả pháp vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là không hai bên Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì lìa hai bên vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm không tạp hoại Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì tất cả pháp chẳng hoại tạp vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là không lấy đấm Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì vượt khỏi các bậc Thanh văn Độc giác vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là không phân biệt Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì tất cả phân biệt bất khả đắc vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là không phân hạn Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, phân hạn các pháp bất khả đắc vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là như hư không Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì đối tất cả pháp không trệ ngại vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là vô thường, khổ, không, vô ngã Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì đối tất cả pháp diệt hoại bức bách không chấp đắm vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là không, vô tướng, vô nguyện Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì đạt biết tất cả pháp đều vô sở hữu xa lìa các tướng chẳng thể muốn vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là nội không cho đến vô tánh tự tánh không Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, pháp bị biết không bất khả đắc vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là bốn niệm trụ cho đến mười tám pháp Phật bất cộng Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, vì biết thân thọ tâm pháp đều bất khả đắc, nói rộng cho đến vượt các pháp Thanh văn, Độc giác vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là Như Lai Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, năng như thật thuyết tất cả pháp vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là tự nhiên Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, đối tất cả pháp tự tại chuyển vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là chánh đẳng giác Ba-la-mật-đa? Thiện Hiện! Như vậy, đối tất cả pháp năng chánh đẳng giác tất cả tướng vậy.

--- o0o ---